

фізичними або юридичними особами. Це дасть змогу ліквідувати одну з найпоширеніших схем мінімізації оподаткування» [4].

Відтак, доцільно посилити відповідальність щодо ухиляння від сплати податків шляхом мінімізації доходів під час застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

Подальші дослідження теоретичного характеру щодо проблем оподаткування повинні від-

буватись у напрямі обґрунтування ефективності вітчизняної податкової системи щодо стимулювання залучення інвестиції та визначенні дієвих заходів подолання корупції, пов'язаною з нарахуванням та сплатою податків. У практичному аспекті необхідно визначити оптимальне програмне забезпечення та його інформаційно-технічний супровід для ведення податкового обліку.

Список літератури:

1. Doing business: Going Beyond Efficiency [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/>
2. Вартість дотримання податкового законодавства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/International_Finance_Corporation_Vartist_dotrimannya_podatkovogo_zakonodavstva.pdf
3. Вінниченко А. Зміни в адмініструванні ПДВ: правовий аналіз / А. Вінниченко // Закон і бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/98912-zmini_v_administruvanni_pdv_pravoviy_analiz.html
4. Молдован О. Щодо реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Аналітична записка / О. Молдован [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/217>

Сырветник-Царий В. В.

Винницкий институт конструирования одежды и предпринимательства

НАЛОГОВЫЕ ПРЕГРАДЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Резюме

Исследованы проблемы налогообложения предпринимательства в Украине. Определено, что, несмотря на проведенные реформы, сложность налогообложения бизнеса заключается в необходимости расходования значительного времени и ресурсов для начисления и уплаты налогов. Предложены основные пути упрощения налогообложения с целью стимулирования развития предпринимательства.

Ключевые слова: предпринимательство, налогообложение, администрирование, налоги, налоговое законодательство.

Syrvetnyk-Tzariy V. V.

Vinnytsya Clothing Design and Entrepreneurship Private Institute

TAX OBSTACLES OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN UKRAINE

Summary

The article studies the problems of taxation of entrepreneurship in Ukraine. It is determined that, despite the reforms, the complexity of business taxation is in need of spending considerable time and resources on the calculation and payment of taxes. Proposed main ways of taxation simplifying for the purpose of promoting enterprise development.

Key words: entrepreneurship, taxation, administration, taxes, tax law.

УДК 339.137.2

Ситник Н. С.

Ситник В. Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ СИСТЕМИ СФЕРИ ТОВАРНОГО ОБІГУ НА ОСНОВІ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Систематизовано елементи системи конкурентоспроможності сфери товарного обігу України. Розглянуто кількісне оцінювання рівня конкурентоспроможності. Визначено головні завдання вдосконалення організаційно-управлінської підсистеми державної політики посилення конкурентоспроможності сфери товарного обігу на основі модернізації.

Ключові слова: сфера товарного обігу, модернізація, конкурентоспроможність, державне регулювання.

Постановка проблеми. Як свідчить досвід трансформаційного та сучасного посттрансформаційного етапів еволюції економіки України, реалізація головних пріоритетів національного розвитку – зростання економіки та забезпечення високого рівня якості життя населення – потребує ефективної та системної державної

політики, орієнтованої на комплексний просторово-структурний розвиток. Його основою є структурно збалансований інституційно-системний розвиток соціально-економічних систем територій держави, базових видів економічної діяльності та інфраструктурних секторів їх обслуговування.

Концентрація капіталу та обмежених економічних ресурсів переважно в окремих галузях економіки (більшою мірою сировинно орієнтованих) та обласних центрах і промислово розвинених територіях довела свою низьку ефективність та продовжує призводити до посилення регіональних диференціацій соціально-економічного розвитку, пригнічення підприємницької ініціативи населення, погіршення якості життя на субрегіональному та місцевому рівнях, нерівномірного розвитку внутрішнього ринку тощо.

Дієвою протиположною цим процесам є комплексна державна політика, спрямована на посилення конкурентоспроможності на різних рівнях системної ієрархії управління, покращання структури економіки та забезпечення просторового розвитку, підвищення ефективності інституційних перетворень, досягнення домінуючих чинників та компонент конкурентоспроможності національної економіки та її регіональних економічних комплексів.

Важливою та значною мірою системоутворюючою ланкою державної політики у цьому напрямі є посилення конкурентоспроможності сфери товарного обігу. Такий висновок об'єктивний з огляду на гостроту впливу як позитивних, так і негативних наслідків конкуренції суб'єктів економічних відносин у сфері товарного обігу. Здорова конкуренція та належна конкурентоспроможність галузі спонукають суб'єктів торговельного підприємництва до зростання ефективності діяльності, якісного обслуговування населення та задоволення потреб інших юридичних і фізичних осіб у товарах, зниження цін, підвищення якості і розширення асортименту товарів і послуг. Вирішення проблеми посилення конкурентоспроможності сфери товарного обігу важливе і з огляду на роль, соціальну й економічну значимість споживчого ринку. Більше того, від конкурентоспроможності галузі залежить сприятливість конкурентного середовища – умови комерційної господарської діяльності суб'єктів сфери товарного обігу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці розглядають конкурентоспроможність галузі як характеристику її конкурентної ситуації та структури, масштаби інвестиційних надходжень та тенденції розвитку технологій, виявляти можливості їх впровадження.

Вказані параметри відображають ефективність та стабільність функціонування галузі. Але для її досягнення потрібні й інші умови – належна ресурсна забезпеченість та керованість цього процесу. Відтак, позитивно, що Л. Ковальська обґрунтовує доцільність синтезу понять конкурентоспроможності продукції та конкурентоспроможності підприємств у технічних, економічних та організаційних умовах шляхом ефективного використання ресурсів, задоволення потреб споживача, розвиненої галузевої інфраструктури, налагодженої науково-дослідної, науково-виробничої, матеріально-технічної баз, ефективного науково-технічного, науково-виробничого, матеріально-технічного внутрігалузевого та міжгалузевого співробітництва [1, с. 350–355].

Зауважимо, що інфраструктурне забезпечення виконує досить важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності сфери національного господарства, адже його суб'єкти виконують необхідні координуючі, підтримуючі та стимулюючі функції і завдання.

Саме тому І. Крючкова здебільшого виділяє серед елементів секторальної чи галузевої кон-

курентоспроможності фактори інфраструктури – рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, транспортний потенціал, міра модернізації та оновлення основних засобів, інноваційна активність [2, с. 11].

Функціонування інфраструктури покликане передусім забезпечити належну ефективність галузі та формувати тенденції до її розвитку. Відповідно, як справедливо зазначає Я. Жаліло, «...конкуренції між галузями не існує, конкурують між собою підприємства окремих галузей. Тому ефективність кожного з економічних агентів галузі, для яких створено державною необхідні умови функціонування, формує її конкурентоспроможність, що, своєю чергою, є компонентом національної економіки, її конкурентоспроможності, привабливості галузі для міжгалузевого і зовнішнього інвестування» [3, с. 23].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те що питанню формування конкурентоспроможної системи внутрішньої торгівлі приділяється значна увага в наукових колах, невирішеними залишаються питання щодо систематизації елементів системи конкурентоспроможності сфери товарного обігу та державної політики посилення конкурентоспроможності на основі модернізації.

Мета статті полягає у систематизації елементів системи конкурентоспроможності сфери товарного обігу України, розгляді кількісного оцінювання рівня конкурентоспроможності, а також визначенні головних завдань удосконалення організаційно-управлінської підсистеми державної політики посилення конкурентоспроможності сфери товарного обігу на основі модернізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усталене розуміння категорії конкурентоспроможності як здатності перемагати в конкурентній боротьбі, наприклад порівняно з іншими регіонами держави чи напрямками інвестування капіталу, набуває децю ширшого змісту. Йдеться про конкурентоспроможність як аспект якісно вищої економічної, соціальної та суспільної ефективності функціонування (у т. ч. відносно сучасного її рівня) сфери товарного обігу в системі національного господарства та порівняно з іншими видами економічної діяльності, здатності на високому рівні виконувати власні соціально-економічні функції та забезпечувати захищеність внутрішнього ринку від ризиків і загроз включно з надмірною зовнішньою експансією товарів та капіталу.

Втім, політика забезпечення конкурентоспроможності соціально-економічної системи має опиратися на певні напрями, тобто її складники та чинники. На рівні суб'єктів господарювання складники конкурентоспроможності традиційно грукують у межах майнової, кадрової, організаційної та товарної підсистем [4, с. 94]. Тобто це ті напрями діяльності економічного агента, за якими необхідно досягнути кращих результатів порівняно з основними конкурентами.

Щодо систем вищих рівнів, то конкурентоспроможність, як правило, ототожнюють із досягненням певного результату. Так, на регіональному рівні це покращання якості життя населення та інвестиційна привабливість регіону [5, с. 331], ВРП на одного зайнятого, середній рівень заробітної плати, сумарний регіональний прибуток, розвиток секторів економіки [3, с. 33], зростання доходів і зайнятості населення, прибутки та інвестиції, податки і платежі.

Ще ширший перелік критеріїв застосовується під час оцінювання рівня конкурентоспроможності регіонів та територій вітчизняними і міжнародними економічними організаціями. Так, методи Всесвітнього економічного форуму та Фонду «Ефективне управління» враховують такі індикатори, як нестабільність політики влади, інфляція, рівень оподаткування, корупція, доступність фінансування, трудова етика, рівень здоров'я населення, стан освітньої сфери, розвиток інфраструктури, регулювання ринку праці, валютна стабільність, рівень злочинності, зводяться більшою мірою до характеристики привабливості певної території для проживання та бізнесу.

Проблеми конкурентоспроможності досліджуються і безпосередньо у сфері торгівлі. Так, Т. Футало, аналізуючи конкурентне середовище в торгових системах, переконливо доводить, що характеристиками конкурентоспроможності у сфері товарного обігу виступають маркетингові, товарні, інфраструктурні, інноваційні фактори, економічний потенціал галузі, а також ефективність її регулювання [6, с. 243–260].

Доволі влучно та системно відображає сукупність факторів конкурентоспроможності Є. Смирнов:

- стратегічні (концепція стратегічної конкурентної поведінки, стратегічне партнерство та відносини між суб'єктами господарювання);

- операційні (маркетинг, організація та управління, торгово-господарська діяльність, персонал, техніка і технологія, інновації) [7, с. 286–287].

Хоча такий перелік і пропонується для засто-

сування на макрорівні, на переконання автора, є підстави для побудови на такій основі державної політики забезпечення конкурентоспроможності сфери товарного обігу України.

Напрями вдосконалення конкурентного середовища пропонує Л. Лігоненко. Це загальноекономічні умови (рівень та динаміка обсягів господарської діяльності, платоспроможного попиту, інфляції, ділової активності, розвиненості та стабільності кредитно-фінансової і грошової систем), технологічні (структура галузі, рівень поширення сучасних техно-логій, наявність передумов інноваційної активності), інституційні та політико-юридичні (завдання економічної і конкурентної політики, ефекти-вність державного регулювання, політична, правова і соціальна стабільність), соціально-культурні (національні традиції, цінності, рівень професійної, ділової, юридичної, економічної культури), міжнародні (зовнішньо-економічна активність, розвиток зовнішньоторговельних операцій, ефективність діяльності інституцій, що їх регулюють) [8, с. 310–311].

У загальному поділяючи пропоновану класифікацію, зазначимо, що вона потребує уточнення. Так, загальноекономічних умов та політико-юридичних чинників недостатньо для ділової активності, ресурсної забезпеченості, ефективності та раціональності розвитку сфери товарного обігу. Для цього потрібно створити системне інституціональне середовище. По-друге, важливість інноваційного складника конкурентоспроможності дає підстави для виділення його окремим структурним напрямом державної політики. По-третє, не враховуються такі напрями державної політики у сфері формування конкурентоспроможності вітчизняної сфери товарного обігу, як управлінські, ресурсні, маркетингові, професійно-психологічні та ін. Отже, на думку автора, елементи системи конкурентоспроможності сфери товарного обігу можна відобразити на рис. 1.

Відтак, за цими напрямами слід організувати державну політику забезпечення конкурентоспроможності сфери товарного обігу, а також проводити оцінювання її ефективності. З метою останнього може застосовуватися ресурсно-функціональна модель (формула 1):

$$C_{PT} = \sum_{i=1}^n FS_i \times K_i, \quad (1)$$

де C_{PT} – оцінка рівня конкурентоспроможності сфери товарного обігу, коефіцієнт (від 0 до 1);

FS_i – узагальнена кількісна та експертна оцінка рівня забезпеченості i -го елемента системи, коефіцієнт (від 0 до 1);

K_i – коефіцієнт вагомості елемента системи, коефіцієнт, визначений експертно (від 0 до 1).

Очевидно, що кількісне оцінювання рівня конкурентоспроможності галузі (чи ефективності державної політики у цій сфері) характеризується об'єктивними недоліками, пов'язаними з проблемою встановлення оптимальних

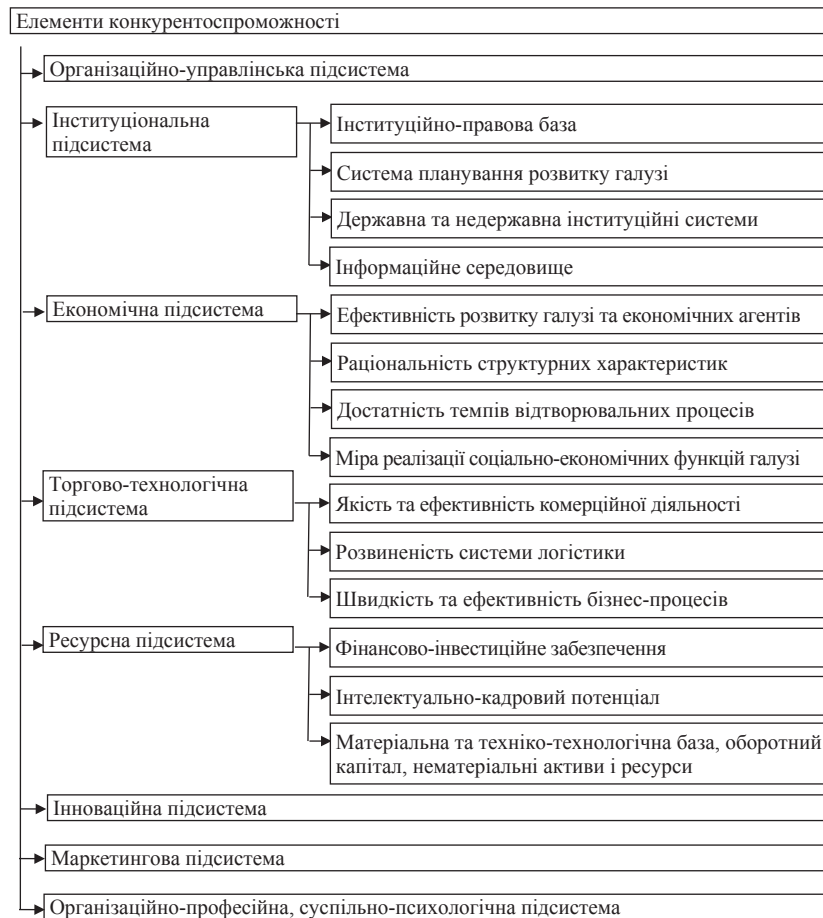

Рис. 1. Елементи системи конкурентоспроможності сфери товарного обігу України

Джерело: розроблено автором

значень окремих показників та цільових орієнтирів, динамічністю думок експертів, необхідністю збору великої кількості якісних характеристик. Але вважаємо за актуальне втілення такої практики, що дасть змогу впровадити моніторинг стану розвитку сфери товарного обігу в Україні, а також своєчасно ідентифікувати найбільш проблемні сфери, що потребують державного регулювання.

Чи не найбільш важлива роль у забезпеченні конкурентоспроможності сфери товарного обігу має відводитися організаційно-управлінській підсистемі. Йдеться про вибудування раціональної та ефективної організаційної структури управління, причому як на центральному, регіональному, місцевому, так і на рівні суб'єктів господарювання, а також запровадження практики належного середньо- та довгострокового планування її розвитку.

Зауважимо, що на сьогодні в нашій державі ще недостатньо приділяється увага проблемам організації і управління розвитком сфери товарного обігу. Так, ці питання частково координуються відповідними департаментами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, а на регіональному рівні – управліннями торгівлі при обласних державних адміністраціях. Утім, ці державні структури скоріше виконують завдання дозвільного та погоджувального характеру, аналізу та контролю. Функції планування й організації розвитку сфери товарного обігу належним чином не забезпечуються, відтак, вона розвивається значною мірою еволюційно. Досі не прийнято Закон України «Про внутрішню торгівлю», хоча на часі та слушним було б прийняття закону про державне регулювання розвитку сфери товарного обігу; звершилися дії урядових Програми розвитку внутрішньої торгівлі до 2012 р. та Державної цільової економічної програми розвитку внутрішнього ринку на період до 2012 р., а також відповідних регіональних і районних програм на цей же період у багатьох областях нашої держави; лише планується розгляд та прийняття нової Програми розвитку внутрішнього ринку України та наразі відсутнє стратегічне бачення функціонування і розвитку сфери товарного обігу на регіональному і місцевому рівнях. У регіональних програмах соціально-економічного розвитку лише частково приділена увага сфері торгівлі та внутрішньому ринку. Системних заходів, спрямованих на осучаснення і підвищення ефективності сфери товарного обігу, у цих документах планування державної політики не передбачено.

Висновки. Отже, визріла необхідність приділення значно більшої уваги вдосконаленню організаційно-управлінської діяльності влади з посилення конкурентоспроможності вітчизняної сфери товарного обігу. Важливо розробити та прийняти державну стратегію її розвитку на інвестиційно-інноваційних засадах на довгостроковий перспективу (наприклад до 2020 р.), де відобразити пріоритети та механізми і засоби їх досягнення, етапність державного регулювання та розвитку внутрішнього ринку, інструменти модернізації матеріально-технічного та трудового потенціалу, торгових технологій, фінансово-економічної сис-

теми галузі, напрями розвитку форм та моделей товарного обігу.

Відповідно до напрямів та пріоритетів стратегії, будуть розроблятися і реалізуватися середньострокові (два-п'ять років) регіональні та місцеві програми розвитку сфери товарного обігу. Доцільно на центральному рівні управління передбачити обов'язковість державного планування розвитку сфери товарного обігу в межах соціально-економічних програм. Більше того, вважаємо, що в Україні час змінити підходи з функціонального планування регіонального розвитку (йдеться про підтримку окремих видів економічної діяльності або напрямів формування ресурсного забезпечення) на так зване кластерне, за якого би планувався розвиток комплексів чи сфер економіки, просторово-територіальних інтегрованих виробничо-господарських систем.

Метою планування державної політики в аналізованій сфері потрібно встановити підвищення соціально-економічної ефективності сфери товарного обігу, створення умов для ефективного функціонування підприємств, якісного задоволення попиту населення та суб'єктів господарської діяльності в товарах, торговельних та супутніх послугах.

Головними завданнями вдосконалення організаційно-управлінської підсистеми державної політики посилення конкурентоспроможності сфери товарного обігу визначимо: забезпечення плановості і прогнозованості розвитку сфери торгівлі та внутрішнього ринку; розбудову державної інституційної інфраструктури регулювання сфери товарного обігу; підвищення інформаційної прозорості діяльності органів влади та місцевого самоврядування в аналізованій сфері, організацію моніторингу регіональних та місцевих ринків, потреб у товарах та послугах; зниження рівня адміністративних бар'єрів та усунення обмежень на переміщення товарів; розвиток інфраструктури (транспортної, придорожньої, ринкової, логістичної, маркетингової, торгових та адміністративних приміщень) сфери товарного обігу та оптимальне розміщення торговельних об'єктів; удосконалення координації та правового регулювання у сфері товарного обігу; розвиток конкурентного середовища; підвищення якості та конкурентоспроможності товарів і торговельних послуг; розвиток інтелектуально-кадрового та економічного потенціалу галузі.

Діяльність у вищезазначених напрямках має здійснюватися з дотриманням принципів єдиного підходу до організації розвитку сфери товарного обігу на всіх рівнях; послідовності та спадковості відповідно до досягнутого результату; відкритості, прозорості та інформаційної доступності; постійного контролю та моніторингу розвитку; наявності відповідальної державної структури; системного та комплексного зростання і посилення ролі у соціально-економічному розвитку території. І саме ґрунтовні дослідження кожного із зазначених принципів є перспективами подальших розвідок наукових досліджень авторів щодо формування конкурентоспроможної системи внутрішньої торгівлі.

Список літератури:

1. Ковальська Л.Л. Значення конкурентних переваг регіону у забезпеченні його конкурентоспроможності / Л.Л. Ковальська // Вісник Львівської комерційної академії. – 2006. – Вип. 20. – С. 350–355.
2. Крючкова І.В. Концепція «Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007–2015 роки» / І.В. Крючкова. – К. : ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, 2007. – С. 11.

3. Конкуренстоспроможність регіонів України: стан і проблеми (Робочі матеріали до круглого столу 28.05.2008 р.) / Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова. – К., 2008. – 56 с.
4. Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства : [монографія] / Я.Д. Качмарик, П.О. Куцик, Р.Л. Лупак, І.Я. Качмарик. – Львів : Піраміда, 2012. – 208 с.
5. Андреев В.Е. Конкурентология / В.Е. Андреев. – Казань : Центр инновационных технологий, 2004. – 468 с.
6. Футало Т.В. Формування конкурентних систем у сфері торгівлі : [монографія] / Т.В. Футало. – Львів : ЛКА, 2006. – 292 с.
7. Развитие внутренней торговли: Украина, Россия, Беларусь : [монография] / Под ред. А.А. Шубина, А.А. Садекова ; отв. Л.И. Донец. – Донецк : ДонНУЕТ, 2009. – 550 с.
8. Споживчий ринок України: методологія дослідження та регулювання : [монографія] / За заг. ред. Л.О. Лігоненко. – К. : КНЕУ, 2007. – 379 с.

Сытник Н. С.

Сытник В. Ю.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ФОРМИРОВАНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ СИСТЕМЫ СФЕРЫ ТОВАРНОГО ОБРАЩЕНИЯ НА ОСНОВЕ МОДЕРНИЗАЦИИ

Резюме

Систематизированы элементы системы конкурентоспособности сферы товарного обращения Украины. Рассмотрено количественное оценивание уровня конкурентоспособности. Определены главные задачи усовершенствования организационно-управленческой подсистемы государственной политики усиления конкурентоспособности сферы товарного обращения на основе модернизации.

Ключевые слова: сфера товарного обращения, модернизация, конкурентоспособность, государственное регулирование.

Sytnik N. S.

Sytnik V. U

Ivan Franko National University of Lviv

FORMATION OF THE COMPETITIVE SYSTEM OF COMMODITY CIRCULATION AREAS THROUGH MODERNIZATION

Summary

Competitiveness system elements of Ukraine commodity circulation sphere are systematised in the article. Quantitative estimation of competitiveness level is considered. The main tasks of improvement of an organizational-administrative subsystem of a state policy of commodity circulation sphere competitiveness strengthening on the modernisation basis are defined.

Key words: commodity circulation sphere, modernisation, competitiveness, state regulation.

УДК 368.5

Хан Ю. А.

Казахский научно-исследовательский институт экономики агропромышленного комплекса и развития сельских территорий

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ СТРАХОВАНИЯ АГРАРНЫХ РИСКОВ В КАЗАХСТАНЕ

Рассмотрено воздействие управления аграрными рисками на экономическое развитие аграрной экономики Казахстана. Проанализирована система управления аграрными рисками на основе комплексного подхода, предполагающего взаимодействие между источниками риска, фермерской стратегией и политикой. Проведено стресс-тестовое моделирование страхования рисков, при котором рассмотрены различные варианты неблагоприятного развития событий (полная либо частичная потеря урожая, падеж скота (птицы) и пр.). Эмпирические данные показали высокую степень защиты фермеров от страховых случаев.

Ключевые слова: система страхования, системные риски, страховая премия, страховой продукт, механизм субсидирования, инвестиционный риск.

Постановка проблемы. В экономических исследованиях последних лет значительное внимание уделяется разработке научно-методического обоснования формирования и использования финансово-кредитного и страхового механизма аграрной отрасли. Современной инновационной идеей является интеграция в одном экономическом механизме стимулирования инве-

стиций, субсидирования отрасли и страхования аграрных рисков.

Разработка порядка предоставления субсидий на развитие страхования аграрных рисков уменьшает фактическую нагрузку на бюджеты товаропроизводителей за счет сокращения их доли в структуре страхового взноса. Обоснование механизма формирования системы управле-